

Roepende Slechtvalken *Falco peregrinus* in hun winterkwartier

Herman Nuijen

In De Takkeling 12 (2004): 87-88 riep ik de lezers op melding te maken van roepende Slechtvalken in hun winterkwartier in Nederland. Zelf had ik slechts eenmaal een Slechtvalk horen en zien roepen in de Bickers Polder bij Eembrugge in Utrecht op 13 januari 1952. Twee personen hebben op mijn verzoek gereageerd.

Otto Kwak te Rosmalen meldt het volgende:

“In het gebied tussen Den Bosch en Oss overwinteren ieder jaar minimaal twee Slechtvalken, die dan op vaste plekken in het poldergebied zijn waar te nemen. In 2003 was één exemplaar al heel vroeg aanwezig, nl. 16 augustus. Ik was er om de jonge Boomvalken op hun nest in een mast te bewonderen. Ik hoorde een hese roep, die ik in mijn aantekenboekje omschreef als een langgerekt “whieiew- whieiew- whieiew” Gedurende een kwartier hoorde ik dit regelmatig. Toen vloog het beest weg, achtervolgd door één van de Boomvalken, die enkele stootduiken uitdelend de Slechtvalk verjoeg. Tijdens het roepen stond de Slechtvalk wat voorover. Naar de grootte te oordelen leek het me een vrouwtje. Lokatie: noordelijk van het dorp Geffen, westelijk van Oss.”

De tweede waarnemer, Gerard L. Ouweneel te Maasdam, schreef mij het volgende:

“Ik las deze week je verhaal in De Takkeling. Ik moest daarbij denken aan een ervaring die ik deze week had op “De Slikken van Flakkee”, op Overflakkee. Ben van der Velden en Jacques de Raad hadden eerder op die dag (11 februari) al twee Slechtvalken gezien in dat gebied. Die zijn er 's winters standaard. Om circa 14.30 uur was er boven mij een rondcirkelende Slechtvalk. Een tweede kwam op deze vogel afduiken, waarna er een uitgebreide en langdurige display aanving: roepen, op elkaar duiken, buitelen waarbij “talon angling”, enfin een heel theater. Gelet op het significante grootteverschil ging het om een mannetje en een wijfje. Roep inderdaad zoals door jou en Cramp & Simmons omschreven, zeer verdragend! Inmiddels hier in Maasdam heb ik het geluid afgedraaid. Natuurlijk was het paartje in baltsstemming, hetgeen ze tot een vocale presentatie bracht. In de buurt van de Slikken broeden (nog) geen Slechtvalken. De dichtstbijzijnde broedplaatsen zijn de Maasvlakte, Shell-Pernis en op Walcheren. Het bijzondere aan jouw waarneming is dat de vogel in zijn eentje zat te roepen.” Tot zover Gerard Ouweneel.

Toevallig kwam ik in het boek van G. van Beusekom, F.P.J. Kooymans, M.G. Rutten en N. Tinbergen, “Het Vogeleiland” (uitgave A.G. Schoonderbeek te Laren, zonder jaartal = 1930) een passage tegen over een roepende Slechtvalk (in het najaar). In het hoofdstuk “Hoeksche Roofriders” door G. van Beusekom en N. Tinbergen kan men op pagina 158 het volgende lezen: “De volgende dag (= 26 oktober, HN) was weer een dag van roofvogelavonturen. Al 's morgens toen we op de Kaap zaten te noteren wat

er voorbij trok, zagen we heel in de verte boven het strand twee slechtvalken om en om op een paaltje spelen. Om een uur of tien echter gingen we door de stuifduinen naar de Zuidpunt. Ongeveer halverwege werden we opmerkzaam gemaakt door lawaaiende kraaien die om een duindoornboschje fladderden. Tusschen het "roofvogelgeluid" (of speelgeluid: "kòrr! kòrr!", dat kraaien laten horen, als ze met elkaar of met roofvogels spelen) van de kraaien door hoorden we een andere roep, dien van den volwassen slechtvalk: "kiòh!kiòh!" wel heesch, maar met een metaalklank er in. Door pal tegenlicht konden we eerst weinig zien, maar na eenigen tijd zagen we toch wat er aan de hand was: een slechtvalk trachtte door schreeuwen en stooten de roeken en bonte kraaien uit de struiken te drijven. Bij enkelen lukte het, maar toen hij er op stootte, ontweken ze hem handig, zelfs waagden ze het nog, hem te treiteren. De slechtvalk moest onverrichter zake doorgaan." Tot zover deze passage. Met "Het Vogeleiland" wordt bedoeld het natuurreservaat "De Beer" bij Hoek van Holland, allang opgeofferd aan onze economische vooruitgang.

Ook in het evocatieve boek van J.A.Baker, *De Slechtvalk* (Nederlandse vertaling bij Bosch & Keuning, Baarn, zonder jaartal), staat een verwijzing naar roepactiviteiten in de winter. Onder de ingang 12 december (pagina 103): "Hij verliet de boom om half twee, maar werd onmiddellijk weer teruggejaagd door een kraai. Hij uitte tijdens de vlucht een luide kreet - een schril, kribbig geluid. Toen hij weer in boom zat, verhief hij wéér zijn stem - maar ditmaal was zijn kreet meer sonoor en uitdagend."

Verder nog een summiere melding van D.A. Vleugel (1950. Some observations on territorial behaviour of two winter visitors: Peregrine Falcon, *Falco peregrinus* Tunst. and Robin, *Erithacus rubecula* (L.). *Ardea* 38: 96-97): "*On December 31th 1945, J.C. Lodder and I were watching birds in the meadows along the West-Schengen (Zeeland). While we were observing the numerous ducks and waders there, we suddenly heard a series of strange cries high up in the sky. Two Peregrine Falcons became visible, fighting fiercely. The fight was prolonged for one or two minutes, and then the birds separated, one to the East, the other to the West. Apparently it was a boundary dispute. Lodder told me that he had seen the same thing happening before.*" Of Lodder met zijn opmerking bedoelde dat hij eerder ook roepen hoorde, valt niet uit de laatste zin op te maken. Evenmin is duidelijk dat het om een territoriaal conflict zou gaan.

Tot slot nog een melding in *Scottish Bird News* 25: pagina 4 van R.C. Dickson (1992. Peregrines calling in autumn and winter) die Rob Bijlsma in zijn kaartstelsel had zitten. Bij gebrek aan een kopie viel niet te achterhalen wat hier precies wordt beweerd.

Het fenomeen van roepende Slechtvalken in de winter blijft dus kennelijk een weinig voorkomend verschijnsel. Wellicht kunnen bovenvermelde waarnemingen in de toekomst worden aangevuld. Otto Kwak en Gerard Ouweneel worden hartelijk bedankt voor hun snelle reactie na het lezen van mijn oproep.

Summary

Nuijen H. 2004. Vocal activity of Peregrine Falcons *Falco peregrinus* in their wintering quarter. De Takkeling 12: 247-249.

In addition to an earlier observation (De Takkeling 12: 87-88, 2004) two more accounts of Peregrines calling in their wintering quarters are given, i.e. on 16 August 2003 (presumed female calling for 15 minutes) and on 11 February 2004 (male and female calling, talon-gripping, aerial display). Several other observations were traced in the literature, showing that vocal activities in winter are apparently scarce.

Adres: van Hogendorplaan 10, 1215 EH Hilversum.

Volwassen Slechtvalk op pas geslagen meerkoet, net buiten Landsmeer in Noord-Holland, 18 januari 2000 (Nirk Zijlmans). *Adult Peregrine on recent kill, a coot; the outskirts of the town of Landsmeer in the background, 18 January 2000.*